

OZNACZANIE JONÓW CHLORKOWYCH W WODZIE

1. Metoda merkurymetryczna

Zasada oznaczenia

Podczas miareczkowania roztworu zawierającego jony chlorkowe jonami rtęci (II) następuje stopniowe tworzenie się kompleksów: HgCl_4^{2-} , HgCl_3^- , HgCl_2 , HgCl^+ . Ponieważ kompleks HgCl_2 jest znacznie trwalszy od HgCl^+ , po utworzeniu się HgCl_2 w roztworze wzrasta stężenia jonów rtęci (II), które reagują ze wskaźnikiem (difenylkarbazonem) tworząc kompleks o zabarwieniu niebiesko-fioletowym.

Miareczkowanie chlorków roztworem rtęci (II) przeprowadza się w środowisku słabo kwaśnym (pH 1,5–2,0). Metodę tą stosuje się do oznaczania małych zawartości jonów chlorkowych, stąd użyteczna jest w analizie wody. W oznaczeniu tym przeszkadzają następujące jony: chromianowe, metali alkalicznych, żelaza (III) (powyżej 10 mg/dm³), fosforanowe. Oznaczeniu chlorków nie przeszkadzają fluorki, siarczany, azotany i octany oraz jony wapnia, magnezu, glinu, manganu i cynku. Za pomocą tej metody można oznaczać także jony bromkowe, cyjankowe i rodankowe.

Przygotowanie roztworów

- roztwór podstawowy chlorku sodu o stężeniu 10^{-2} [mol/dm³] odważyć w naczynku wagowym 0,0584 g NaCl cz.d.a. i przenieść (używając lejka) do kolbki miarowej o pojemności 100 cm³, następnie uzupełnić wodą destylowaną do kreski i dokładnie wymieszać (30 razy)
- roztwory wzorcowe chlorków o stężeniach [mol/dm³]: 10^{-3} , 10^{-4} , 10^{-5} metodą kolejnych rozcieńczeń (10 cm³ r-ru o stęż. 10^{-2} rozcieńczamy w kolbce na 100 cm³) i podobnie postępujemy z dalszymi roztworami

Wykonanie oznaczenia

Do kolby stożkowej o pojemności 300 cm³ odmierzamy 50,00 cm³ (pipetą jednomiarową) badanego roztworu i dodajemy 5-8 kropli wskaźnika. Jeśli barwa roztworu (po dodaniu wskaźnika) przybierze barwę niebiesko-fioletową, należy dodawać kroplami, stale mieszając, 0,2 M kwas azotowy (V) do uzyskania żółtego zabarwienia i ponadto 1 cm³ w nadmiarze. Jeśli natomiast po dodaniu

wskaźnika próbka zabarwi się na żółto, należy ją zobojętnić za pomocą 2 M wodorotlenku sodu do zmiany barwy roztworu na różową. Następnie zmiareczkować roztwór mianowanym roztworem azotanu rtęci (II) (0,0125 M) do zmiany zabarwienia na fioletowe.

UWAGA: miareczkujemy kolejno roztwory: wodę (ślepa próba), roztwory wzorcowe chlorków o stężeniach: 10^{-3} , 10^{-4} , 10^{-5} [mol/dm³] i analizę wydaną przez prowadzącego (w trzech powtórzeniach).

Tabela wyników

Lp.	C _{wzorca} [mol/dm ³]	V _{Hg(NO₃)₂} [cm ³]	C _{wzorca} [mg/dm ³]	C _{obl.} [mg/dm ³]	błąd względny δ odchylenie stand. s
1.	ślepa próba				
2.	10^{-5}				δ
3.	10^{-4}				δ
4.	10^{-3}				δ
5.	A ₁				s
6.	A ₂				
7.	A ₃				

2. Metoda potencjometryczna z zastosowaniem jonoselektywnej elektrody chlorkowej

Zasada oznaczenia

Metoda bezpośredniego oznaczania stężenia jonów chlorkowych w próbkach wody w oparciu o krzywą kalibracji jest szybka i dość dokładna.

Krzywa kalibracji jest to zależność SEM ogniwa zbudowanego z elektrody jonoselektywnej (chlorkowej) i porównawczej (chlorosrebrowej) od logarytmu aktywności analizowanego jonu (lub od logarytmu ze stężenia przy ustalonej sile jonowej roztworu).

Wykonanie oznaczenia

- przygotować roztwór podstawowy (1,000 M NaCl) do sporządzenia krzywej kalibracji przez rozpuszczenie 5,8440 g NaCl cz.d.a. w kolbce miarowej o pojemności 100,00 cm³
- zbudować układ pomiarowy składający się z jonoselektywnej elektrody chlorkowej i elektrody chlorosrebrowej
- sporządzić serię roztworów wzorcowych o stężeniach : 10⁻¹, 10⁻², 10⁻³, 10⁻⁴, 10⁻⁵ [mol/dm³] metodą kolejnych rozcieńczeń, wychodząc z roztworu podstawowego
- w każdej z sześciu zlewek o poj. 150 cm³ umieścić kolejno po 50,00 cm³ odpowiedniego roztworu wzorcowego (od 10⁻⁵ do 10⁰) i 5 cm³ buforu octanowego
- w dodatkowych trzech zlewkach umieścić po 50,00 cm³ analizowanej próbki (otrzymanej od prowadzącego) i 5 cm³ buforu octanowego
- elektrody umieścić kolejno w roztworach wzorcowych zaczynając od najmniej stężonego. Mieszając za pomocą mieszadła magnetycznego (umiarkowana prędkość) wykonuje się pomiary SEM dla każdego wzorca. Po każdym pomiarze elektrody należy przemyć wodą destylowaną i wytrzeć delikatnie do suchą bibułą
- po roztworach wzorcowych dokonujemy pomiaru SEM badanych próbek.

Tabela wyników

Lp.	C _{wzorca} [mol/dm ³]	SEM [mV]	C _{z wykresu} [mol/dm ³]	C _{obl.} [mg/dm ³]	odchylenie standardowe s
1.	10 ⁻⁵				---
2.	10 ⁻⁴				---
3.	10 ⁻³				---
4.	10 ⁻²				---
5.	10 ⁻¹				---
6.	10 ⁰				---
7.	A ₁				s
8.	A ₂				
9.	A ₃				

Literatura

1. Monika Zabłocka, Praca dyplomowa, Instytut Chemii i Metalurgii Pierwiastków, Politechniki Wrocławskiej 1995.
2. Walenty Szczepaniak, Metody instrumentalne w analizie chemicznej, PWN, 1996.
3. Andrzej Cygański, Podstawy metod elektroanalitycznych, WNT, 2004.
4. Jerzy Minczewski, Chemia Analityczna – Chemiczne metody analizy ilościowej, t-2, WN PWN, Warszawa 1997.

Zakres materiału obowiązującego do kolokwium

1. Budowa jonoselektywnej elektrody chlorkowej i chlorosrebrowej
2. Znajomość definicji i pojęć :
  - regulator siły jonowej
  - roztwór podstawowy
  - krzywa kalibracji
  - elektroda jonoselektywna
  - współczynnik selektywności elektrody
  - jony przeszkadzające w oznaczeniach chlorków
3. Mechanizm działania elektrod jonoselektywnych stałomembranowych.
4. Metoda krzywej kalibracji i jednokrotnego dodatku wzorca w potencjometrii.
5. Zasada oznaczenia jonów chlorkowych metodą merkurymetryczną
6. Warunki jakie musi spełniać woda aby możliwe było oznaczenie w niej chlorków metodą merkurymetryczną (stężenie Cl⁻ pH, jony przeszkadzające, wskaźniki).